XƏZƏR UNİVERSİTETİ

TARİX VƏ ARXEOLOGİYA DEPARTAMENTİ

AZƏRBAYCAN TARİXİ

FƏNNİNİN

TƏDRİS PLANI

Bu iş planı Azərbaycan tarixi fənninin tədrisi zamanı əsas istiqamətverici sənəd olduğundan, tələbələrin bu sənədlə diqqətlə tanış olması vacib hesab edilir.

Müəllim haqqında qısa məlumat

Departament	Tarix və Arxeologiya
Fənn	Azərbaycan tarixi
Kredit	3
Müəllim	dosent Roza Arazova
İş otağı	Otaq 309
E-mail	rarazova@khazar.org
Semestr	Yaz 2010

Дярсликляр вя дярслик вясаитляри

<u>Ясас дярсликляр:</u>

1.Азярбайъан тарихи (узаг кечмишдян 1870-ъи илляря гядяр). Ред. Проф. Сцлейман Ялийарлы. Бакы, 1996.
2. Азярбайъан тарихи. З. Бцнйадовун вя Й. Йусифовун редактясиля. Бакы, 2005.
3. İsmayıl Məmmədov. Azərbaycan tarixi. Bakı, 2005
4. Süleyman Məmmədov. Azərbaycan tarixi, Bakı, 2007.
5. XX əsr Azərbaycan tarixi, II cild, Red. Y.B. Yusifov və T.T. Vəliyev. Bakı, 2004.

<u>Ялавя дярсликляр, вясаитляр вя елми монографийалар:</u>

6. Азярбайъан тарихи. Ред. Играр Ялийев. Бакы, 1993.
7. Кярим Шцкцров. Азярбайъан тарихи, 2-ъи щисся, Бакы, 1998.
8. Азярбайъан тарихи. Йедди ъилдлик. В ъилд. Бакы, 2001. ВИИ ъилд. Бакы, 2003.
9. Гафгазда Совет тоталитаризми (1920-30-ъу иллярдя). Елми Конфранс. Хязяр Университяси, 1998.
10. М.Я.Рясулзадя вя иътимаи-сийаси идеаллар. Бакы, Хязяр Университяси, 2005.
11. Тадеуш Свйаточовски. Русийа вя Азярбайъан. Бакы, Хязяр Университяси, 2000.
12. İnternet saytları: www. azerbaijan.az; www. irs. az
13. Araz Aslanlı Qarabağ problemi, Bakı, 2009.
14. İradə Hüseynova. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Bakı, 2004.
15. R.Kamalov, Əli Əsgərov. Dövlət və şəxsiyyət, Bakı, 2004.

Fənnin məqsədi

Azərbaycan tarixi kursu qədim zamanlardan son günlərədək vətən tarixini əhatə edir. Son illər konseptual dəyişmələr baş verdiyindən, bir sıra məsələlərə baxış əvvəlkindən kəskin şəkildə fərqlənir. Bəzi tarixi hadisələr yeni faktlarla zənginləşib, müəyyən dövrlərdəki boşluqlar doldurulmaqdadır. Tədris proqramının tərtibi zamanı bütün bu amillər nəzərə alınmış, tarixin qaranlıq səhifələrinə diqqət artırılmışdır. İş planı Azərbaycan tarixi barədə bitkin və dolğun təsəvvürün formalaşmasına imkan verir.

Fənnin tədrisinin nəticəsi

Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrdə:

- Azərbaycan tarixi haqqında bitkin, dolğun və obyektiv təsəvvür yaranacaq

- Azərbaycanın qədim dünya sivilizasiyasının ocaqlarından biri və Шярг дцнйасынын айрылмаз щиссяси olmağı haqda məlumatları daha da genişlənəcək
- Azərbaycan етносунун тякраредилмяз вя автохтон олдуьуна dair geniş təsəvvür yaranacaq
- Vətən tarixinə, mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə sevgi və hörmət hissini daha da artıracaq və vətənpərvərlik ruhunu daha da yüksəldəcəkdir

Qazanılmış təcrübə

- tarixi hadisələrin analizi
- tarixi hadisələrə tənqidi və obyektiv yanaşma
- Azərbaycanın mədəni-tarixi inkişaf mərhələlərinin araşdırılması və Azərbaycanın müasir dövrdə dünya miqyasında rolu və yerinin müəyyənləşdirilməsi

Qiymətləndirilmə

Semestr ərzində iki imtahanın keçirilməsi nəzərdə tutulur. İmtahanın keçirilmə tarixi haqqında məlumat tələbələrə dərs zamanı veriləcəkdir. Qiymətləndirilmə qaydası aşağıdakılardır:

Fəalliq	-	10
Yazı işi*	-	10
Aralıq imtahanı (yazılı)	-	35
Yekun imtahan (yazılı)	-	45
Ümumi		100%

*Yazı işi muzeylərə ekskursiyalardan ibarətdir. Nəzərdə tutulmuş muzeylər: Azərbaycan tarixi muzeyi, İncəsənət muzeyi, Şirvanşahlar muzeyi. Tələbələr muzey haqqında məlumatı yazmalı və təhlil etməlidirlər.
Yazı işinin tərtibatı: çap şəklində, şrift ölçüsü 14, interval 1,5, həcm – 2 səhifə. Yazı işləri təqdim və müzakirə ediləcəkdir. Yazı işlərinin təhvil vermə vaxtı: tələbələrlə birgə müzakirə zamanı təyin ediləcəkdir.

Qaydalar

Davamiyyət
Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 20%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.

Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları
Dərsə 5 dəqiqədən artıq gecikən tələbə dərsə buraxılmır. Buna baxmayaraq, tələbə ikinci dərs saatına buraxıla bilər.

Yoxlama işi
Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yaza bilər.

İmtahanlar
Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur.
Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmırlar.

İmtahan qaydalarının pozuntuları

Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya rəayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır.

Fənni bitirmək qaydası

Universitənin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.

Tələbələrin davranış qaydaları

Dərs zamanı dərs prosesini pozmaq və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələri və mobil telefonlardan istifadəsi qadağandır.

Tədris metodları

Tədris prosesində aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

- mühazirələr
- mövzu ətrafında müzakirələr
- xəritələr, video və digər əyani materiallardan istifadə
- müəyyən mövzularla əlaqədar olaraq muzey və qoruqlara ekskursiyaların təşkil edilməsi (Azərbaycan tarixi muzeyi, Şirvanşahlar sarayı, İncəsənət muzeyi və s.)
- bəzi mövzularla əlaqədar olaraq tanınımış alim və mütəxəssislərin dərslərə dəvət edilməsi

Fənnin tədrisi

Həftələr	Mövzular	saatlar	Qeyd
I	Эириш. Тялябяляри Азярбайъан тарихи фяннинин иш програмы иля щямчинин онларын гаршысында дуран вязифяляр иля таныш етмяк. Азярбайъан тарихи нядян бящс едир; онун анализи, юйрянилмяси, башлыъа дюврляри, тарихи гайнаглар. Азярбайъанда ибтидаи-иъма дюврц. Азярбайъанын етносийаси хяритяси. Азярбайъан яразисиндя еркян ъямиййят, илк дювлятлярин, гурумларын йаранмасы (Аратта, Луллуби, Кути). Манна dövləti.	2 2	[1, bölüm1-3, s.8-76;] [2, fəsil 1-2, s.20-125] [4, fəsil 1,2, s.6-24]
II	Атропатена вя Албан дювлятляри (сийаси тарих, тясяррцфат, мядяниййят). Азярбайъан еркян орта чаьда, йени иътимаи мцнасибятляр. Албан дювляти III-VII ясрлярдя. Сасани ишьалы вя щюкмранлыьы. Сийаси тарих. Мядяниййят.	2 2	[1, bölüm 4-5, s.77-129] [2, fəsil 3-5, s.126-219] [4, fəsil 2-3, s. 25-43]
III	Азярбайъанда хилафят аьалыьы вя она гаршы мцбаризя. Хцррямиляр щярякаты. Етноэенез проблеми. Азярбайъан халгынын формалашмасы. IX-ъу йцзиллийин икинъи йарысы – XI йцзиллийин биринъи йарысында Азярбайъан феодал дювлятляри. Ширваншащлар дювляти. Саъи вя Салари дювлятляри, Ряввади вя Шаддади дювлятляри.	2 2	[1, bölüm 6-8, s.130-213] [2, fəsil 6-8, s. 220-305] [4, fəsil 3, s.43-50]
IV	Азярбайъан Сялъуг императорлуьунун тяркибиндя. Ширваншащлар дювляти Кясраниляр сцлаляси дюврцндя. Елдянизляр дювляти. X-XII йцзилликлярдя Азярбайъан мядяниййяти. Азярбайъан Монгол аьалыьы дюврцндя.	2 2	[1, bölüm 8-9, s. 214-299] [2, fəsil 9-10, s.306-361] [4, fəsil, 3-5, s.50-74]
V	Азярбайъан XIV йцзиллийинин сону-XV-ъи йцзилликдя. Юлкянин иътимаи сийаси щяйаты. Ширваншащлар дювляти. Toxtamış və Teymurun azərbaycana yürüşləri. Щуруфилик. Гарагойунлу дювляти. Аьгойунлу дювляти. Сосиал- игтисади вязиййят, хариъи сийасят.	2 2	[1, bölüm 10-11, s. 300-363] [2, fəsil 11, s.362-408] [4, fəsil 5,6, s.75-101]
VI	Азярбайъан XVI йцзилликдя. Мяркязляшдирилмиш Азярбайъан Сяфяви дювлятинин йаранмасы. Дахили вя хариъи сийасят. Азярбайъан ХВИ йцзиллийин сону – ХВИИ йцзиллийин яввяляриндя. Шащ Аббас щакимиййяти. Мядяниййят. Азярбайъан Сяфяви дювлятинин зяифлямяси вя Азярбайъанын бейнялхалг рягабят мейданына чеврилмяси (XVII йцзиллийин сону – XVIII йцзиллийин 20-30-ъу илляри).	2 2	[1,bölüm 12-14, s.364-507] [2, fəsil 12-13, s. 409-547] [4, fəsil 7,8,9, s.102-195]
VII	Азярбайъанда дювлят мцстягиллийи уьрунда мцбаризя. Азярбайъан ханлыгларынын йаранмасы, идарячилик системи, тясяррцфат щяйаты, хариъи сийасяти.	2 2	[1, bölüm 15, s.508-569] [2, fəsil 14, s.548-595] [4, fəsil 10,11, s.196-239]
VIII	**Aralıq imtahanı**		

IX	Азярбайъан бейнялхалг мцнасибятлярдя (XVIII ясрин сону - XIX ясрин яввяли). Азярбайъанын Русийа вя Иран арасында бюлцшдцрцлмяси. Эцлцстан вя Тцркмянчай мцгавиляляри. XIX-ъу йцзиллийин биринъи йарысында Шимали Азярбайъанда ичтимаи – сийаси щяйат. Игтисади дурум. Мцстямлякя зцлмцня гаршы цсйанлар. Ъянуби Азярбайъан. Шимали Азярбайъан XIX-ъу йцзиллийини икинъи йарысында. Капиталист мцнасибятлярин йаранмасы вя инкишафы. Бакынын дцнйа нефт мяркязи кими йцксялиши.	2 2	[1,bölüm 16-18, s.570-771] [2, fəsil 15-22, s. 596-668] [4, fəsil 12,13, s.240-265
X	Шимали Азярбайъан XX ясрин яввялляриндя. Демократик вя милли щярякатын башланмасы. Эцней Азярбайъанда демократик щярякат. Азярбайъан Биринъи дцнйа мцщарибяси илляриндя. Азярбайъан Рус ингилабы илляриндя (феврал - октйабр 1917-ъи ил). Азярбайъан Демократик Республикасы. Азярбайъанын истиглалиййят уьрунда мцбаризяси. АДР-ин дахили сийасяти. Азярбайъанын бейнялхалг вязиййяти. Апрел ишьалы. АДР-ин сцгуту.	2 2	[4,fəsil 15,16, s. 273-299] [5, fəsil 1-4, s.3-145; fəsil 7-8, s.182-270]
XI	Азярбайъан ССР. Азярбайъан 1920-1930-ъу иллярдя. Азярбайъан ССР-ин ЗСФСР вя ССРИ-йя дахил едилмяси. Совет щакимиййятинин гурулмасы. Сосиалист тясяррцфатчылыьын йаранмасы. Мядяни ингилаб. Иътимаи вя сийаси вязиййят. Азярбайъанда Совет тоталиризми.30-ъу иллярин репрессийалары. Азярбайъан ССР Икинъи Дцнйа мцщарибяси илляриндя. Güney Azərbaycan Икинъи Дцнйа мцщарибяси илляриндя. Milli azadlıq hərəkatı – 21 Azər	2 2	[4, fəsil,17,18, s.300-319] [5, fəsil 10-13, s. 291-374]
XII	Азярбайъан ССР мцщарибядян сонракы иллярдя (1946-1980-ъи иллярин орталары). Сосиал-игтисади вязиййят. Тоталитар режимин мющкямлянмяси. Азярбайъанлыларын Ермянистан ССР-дян депортасийасы. М.Ъ. Баьыров щакимиййятинин деврилмяси. И. Мустафайев. В. Ахундов. Азярбайъан ССР рящбярлийиндя дяйишикликляр. Щ. Ялийев. Республика "йенидянгурма" йолунда. Азярбайъан ССР 80-ъи иллярин сону, 90-ъы иллярин яввялляриндя. Сосиал-сийаси щяйатын ъанланмасы. Милли демократик щярякат."Даьлыг Гарабаь проблеми"нин ортайа атылмасы. Йени сийаси партийалар, иътимаи тяшкилатлар. АХЪ-нин йаранмасы вя онун ролунун артмасы.	2 2	[4, fəsil,19,20, s.320-336] [5, fəsil 14-15, s.374, 374-442]
XIII	Азярбайъаныларын Ермянистандан депортасийасы. Дахили вязиййятин кяскинляшмяси.1990-ъы ил 20 Йанвар фаъияси. Азярбайъан Республикасынын дювлят мцстягиллийинин бярпа едилмяси. Мцстягил Азярбайъан Республикасынын инкишаф проблемляри. Дахили вя хариъи вязиййят. Айаз Мцтяллибовун сийаси хяттинин ифласы. Ермянистанын Азярбайъана тяъавцзц вя Даьлыг Гарабаь мцщарибясинин башланмасы, Хоъалы сойгырымы. Республикада иътимаи - сийаси бющран, торпагларын ишьалы. Щярби уьурсузлуглар.	2 2	[4, fəsil 20,21, s.337-344] [5, fəsil 16-17, s. 442-488]
XIV	Халг щярякатынын йцксялиши. Елчибяй - АХЪ игтидары. Сийаси вя игтисади ислащат тяшяббцсляри. Эянъя гийамы (1993, 4 ийун). АХЪ игтидарынын деврилмяси. Президент сялащиййятляринин Щейдяр Ялийевя верилмяси; 1993-ъц ил президент сечкиляри. Щейдяр Ялийевин йени сийаси курсу. Сийаси сабитлийя доьру. Азярбайъан-Ермянистан мцнасибятляри Атяшкяс. Нефт сийасяти. Ясрин мцгавиляси. Щ.Ялийевин 5 иллик президентлик фяалиййятинин йекунлары.	2 2	[4, fəsil 21,22, s. 344,349] [5, fəsil 17-18, s. 488-546; 14]

XV	Йени президент сечкиляри (1998-ъи ил). Щ.Ялийевин яввялки курсунун давам етдирилмяси. Бейнялхалг мцнасибятлярин эенишлянмяси. Дахили вя хариъи сийасят. Азярбайъан дювлятчилийи. Азярбайъан Республикасынын нефт стратеэийасы. Илщам Ялийевин президент сечилмяси (2003-ъц ил 15 октйабр). 2008-ci il dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi.	2 2	[4, fəsil 22, s. 344-349] [5, fəsil 17-18, s. 488-546; 15]
XVI	Даьлыг Гарабаь уьрунда апарылан дипломатик мцбаризя. Эцней Азярбайъан ХХЫ йцзиллийя доьру.	2 2	[13]
	Yekun imtahan		